

GATUKULTUR I MARSEILLE

En studie gjord på plats, 29/11-7/12 2001.

Morgan Erkagen, Mårten Malje, Sara Vogel-Rödin och Lisa Zetterberg.

Innehåll

Bakgrund.	2
Att söka svar.	2
Vi träffade.	3
Varför gatan?	4
Slutledning.	7
English summary	8
Våra adresser	9
Marseille kontakter	9

Bakgrunden till valet av frågeställning och därefter resmål var att vi i grupp A hade och fortfarande har ett gemensamt intresse för folkets kultur och de skilda uttryck den kan ta. Vi hade alla på var sitt håll sett möjliga tendenser till att kultur på gatan åter blivit viktigt i en tid när avståndet till makten och informationsflödet ständigt ökar.

För att få en bredare förståelse och insyn i gatukulturen, valde vi att besöka en stad med stort utbud, Marseille. Vi hade hört på ryktesvägen och genom Mårtens teaterkontakter i Sverige att Marseille är känt för sitt rika kulturliv, att Frankrike har en rik gatuteatertradition och att Marseilles betydelse inom gatukultur ökat de senaste 10 åren.

Vi åkte till Marseille därför att vi anser Sverige vara ett underutvecklat land beträffande gatukultur. Vi tror att kan lära oss något om vår egen situation genom att blicka utåt.

Att söka svar

Vårt mål var att hålla 3-4 intervjuer. Vi hade dessutom hoppats på möjligheten att knyta många nya kontakter på plats och kunnat föra samtal om gatukultur i improviserade intervjuer. Väl på plats i Marseille träffade vi 4 olika kulturutövare/grupper som vi intervjuade. Det var en gatuteatergrupp, en reggae grupp, en institution för gatukulturens utvecklande och slutligen en improviserad intervju med en cabaret cirkus. Våra kontakter hade vi först funnit på Internet eller genom personliga kontakter här i Sverige. Innan resan fördes all kommunikation via email och på plats i Marseille per telefon. Vi hade också varit i kontakt med Franska ambassaden i Stockholm och Svenska kulturkonsulatet i Paris för vägledning. Utöver våra intervjuer var vi öppna för olika intryck på plats.

Vi träffade:

Massilia Sound System¹

Musikgrupp från Marseille (Massilia är Marseilles romerska namn). De spelar reggae blandat med provencalsk folkloristisk sång. Allt som allt är de fjorton stycken med sju medlemmar som uppträder på scen. Bandet har funnits sedan 1983 och har under den tiden givit ut ett tjugotal skivor.

Vi träffade Lux B och Papa Jali från Massilia sound system.

Begat teater compagnie

Teatergrupp som funnits sedan 1992 och som spelat teater på gatan sedan 1994. De brinner för att göra seriös dramatik på gatan, men klarar gruppens överlevnad genom att sätta upp kommersiellt inriktade föreställningar. Deras nästa projektet är en turné i Östeuropa som skådespelarna finansierar själva.

Vi träffade Karin Holmström, konstnärlig ledare och Philippe Laliard, teknisk chef. Båda är även skådespelare.

Leieux publics- centre National de Création des Arts de la rue.

Detta är den nationella institutionen för gatukultur i Frankrike. Startade 1983 i Paris men flyttade 1989 till Marseille. Institutionen har tre egentliga uppdrag; ekonomisk hjälp till grupper/konstnärer, konstnärlig handledning och teknisk hjälp. De har stöd från franska kulturministeriet.

Vi träffade Christine Malard som arbetar som informationsansvarig för institutionen.

Cabaret Circassien Gosh

Grupp som turnerar med en kombinerad cirkus-kabaret-föreställning. De lever som en traditionell cirkus i husvagnar, och delar på arbetet kollektivt. Allt från tältbyggande till skapandet av en föreställning.

Vi träffade Léon Touret, tekniker och skådespelare.

¹ En del av ägarna till Sound systems på Jamaica hade i mitten av 1960-talet skaffat sig små skivstudios. Där hade de också anläggningar för att spela in direkt på s.k. acetatskivor (lackskivor). Sådana anläggningar kunde köpas billigt då eftersom bandspelarna slagit ut den äldre tekniken. Ägaren till sound system Coxsones Sound, Clement Dodd (kallad Coxsones), var en av dem som började kopiera bitar ur olika skivor med musik som spelades på danserna till specialkomponerade acetatskivor. Detta gjordes genom att koppla flera skivspelare till acetatskiveanläggningen och med enkla strömbrytare mixa ihop ljud från de olika skivorna. Resultatet användes sedan av Coxsones DJs för att sjunga och prata (toasta) till. Det blev omedelbart succé på danserna. (källa: musikmuseet.se)

Varför gatan?

Vår frågeställning är kanske enkel, men svaret kan bestå av flera delar. Vi vill undersöka i vilken utsträckning gatan kan vara ett forum för att ventilera politiska idéer. Finns det en vilja att återta gatan och i sådana fall varför? Vilken roll har gatukulturen i samhället? Har gatan som forum betydelse för ett demokratiskt samhälle?

Kan underhållning och politik på gator och torg vara en förutsättning för människors möjlighet att utvecklas som fritänkande och välmående medborgare.

Vi väljer, med de underrubriker vi har, svara på huvudfrågan; varför gatan?

Utifrån dess frågor har vi fått följande svar.

Begat.

För gruppen Begat är det väsentligt att alla människor kan få ta del av kultur.

Därför ser dom det som sitt kall att ta kulturen ut på gatan, till människor som normalt inte går på, eller planerat se en teaterföreställning. De vill involvera, aktivera och underhålla människor på gatan. Gatuteater kan få en stad att se levande och välkomnande ut. Begat menar att gatuteatergrupper hyrs in av till exempel en borgmästare i en stad som reklam för staden och i förlängningen honom själv.

Begat väljer att inte blanda in politik i sina föreställningar.

”it is dangerous to have a color on your show – than you have stamp on your organisation.”
(Karin Holmström. Begat.)

Huvudanledningen är att underhålla inte provocera. Istället har dom tolerans och olikheter som tema i sina föreställningar. Inte moraliserande utan mer en fråga om acceptans mot de som är olika. Att underhålla med budskap om empati.

Kultur är en demokratisk rättighet. De vill öka tillgängligheten för de som inte är initierade.

Massilia Sound System.

Massilia anser det viktigt att skapa mötesplatser där både gammal och ung kan mötas. Att skapa forum på gatan där du kan utbyta idéer med din granne eller en främling. Gatufester uppmanar folk till att mötas. De skapar själva sådana platser och håller i evenemang där de bjuder in och samarbetar med andra. De försöker göra en underhållande mix av musik och politik. De berättar om vardagliga saker för vanliga människor. ”For the community, about the community in the community. (Papa Jali, Massilia.)

Massilia är inspirerade av den jamaicanska reggaekulturen där man blandar musik och språk för hitta en egen identitet. För Massilias del vill de återskapa och uppmärksamma på en lokal identitet som nästan är bortglömd, den Occitanska.²

Likt reggaetraditionen på Jamaica är det på gatan man uttrycker sitt budskap. Massilia betonar vikten av empati och förståelse för att möten på gatan skall få en positiv effekt. Att kunna säga till sin granne att hans/hennes idéer är viktiga för vi skall kunna öka vår förståelse för varandra ” –blanda blod.”

De anser det mycket viktigt att få uttrycka sin åsikt eller dansa på gatan. Massilia jobbar mot de negativa effekterna som följer globaliseringen fotspår. Att den lilla genuina kulturen får ge vika för den stora ”masskulturen”. Kulturen blir slätstruket och folklören försvinner. Därför är det viktigt att hitta en egen identitet med hjälp av musik och språk, anser Massilia. Att inte leva i skuggan av ”masskulturen” är viktigt för ett sunt leverne svarar Papa Jali, (grundare till Massilia).

Cabaret Circassien Gosh

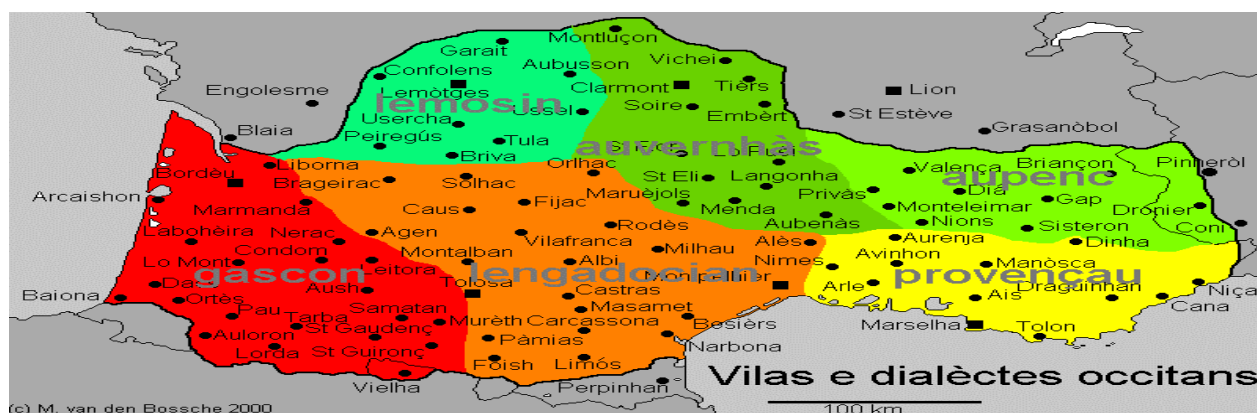
Gosh har under sina 4 tidigare föreställningar uppträtt på teaterscener. På grund av att Gosh vill göra föreställningar om mänskliga ting och göra publiken delaktig valde de att uppföra den senaste föreställningen i ett tält för att komma närmare sin publik.

Leon säger att det val de gjort genom att bo i husvagnar och uppträda i det egna tältet, är det närmaste ”gatan” man kan komma, med den typ av föreställning de har.

Han talar om att på en teaterscen finns det en distans mellan publik och aktör. Publiken sitter i sina bänkrader och ser upp på scenen. Man distanseras ytterligare av pauserna i föreställningen.

I föreställningen Pelahueso som Gosh framför nu ingår publiken i scenografen. Aktörerna är serveringspersonal på en krog och publiken sitter mitt i tältet vid runda bord och kan beställa drycker under hela föreställningen. Det är tragik, komik, sång och trapetskonstnärer.

2

Occitan är den största språkliga minoritet. 2 miljoner människor talar occitan i Frankrike, Spanien och Italien. (källa: www.occitanet.free.fr)

Alla de 21 i sällskapet har gjort ett vägval när de började att uppträda i cirkusform. De lever enkelt och nära varandra, är sina egna tekniker, har lika lön och tältet fungerar som deras vardagsrum. Publiken kommer hem till dem. De har skapat ett litet samhälle i samhället. Leon säger att han har planer på att i framtiden uppträda på gatan istället. "Gatan främjar improvisationen".

Lieux publics

"Staden ser ut på ett sätt, men kan se ut på ett annat" säger Christine Malard, informationssekreterare på Lieux publics. " Med hjälp av gatukultur kan man förändra det offentliga rummet."

Lieux publics som arbetar för gatukulturens främjande vill låta politiker gå med förbundna ögon genom staden för att uppleva den genom att endast höra och inte se den. På det viset kan man kanske skapa förutsättningar för att förändra stadsbilden ytterligare genom gatukultur. " Det är lätt för människor att stöta på kulturen när den finns på gatan." Säger Christine som fortsätter med att det i gatukulturen finns en vilja att påverka, förändra och skapa reaktioner.

Hon talar också om att gatukulturen sedan 70 talet har en naturlig roll i det franska samhället men först de senaste 10 åren börjat få samma status som finkulturen. Ett fortsatt led i att stärka gatukulturens status är den högskola för gatukultur som kommer startas i Marseille inom snar framtid. Man har en önskan att kunna föra vidare de gamla gatukonstnärernas kunskaper till de unga så att traditionen bevaras och den genuina franska gatukultur identiteten inte går till spillo.

Slutligen talar vi om faran med att försöka definiera vad som är gatukultur och inte. När gatukulturen blir institutionaliserad som på Lieux publics måste vissa kulturutövare sällas bort på grund av att alla inte kan få ekonomiskt stöd. Vem/vilka som blir klassade som gatukulturutövare avgörs av den som tar beslutet om bidragsansökningarna. Christine säger att det egentligen är ointressant att definiera kulturen, bredden måste få finnas. Samtidigt säger hon att Lieux Publics ser sig som ett hjälpcenter med uppdrag att föra diskussionen vidare när det gäller att definiera vad gatukultur är.

Slutledning

Vi har under arbetets gång funderat kring begreppet gatukultur och diskuterat kring en definition. Att exakt definiera vad som är gatukultur och inte, är otydligt. Begreppet är så pass vitt att frågan inte helt går att svara på anser vi. Gatukultur är kultur på gatan. Allt från barnlek på bakgården till en karneval där man använder hela staden som scen. Detta kan vara svaret, vi vet inte exakt, men det är den definition vi utgått ifrån i rapportskrivandet.

Varför gatan?

När gatan används som scen, landar kulturen i människors vardagsliv. Det gör att gatukulturen till skillnad från finkulturen kan skapa en okonstlad dialog som bidrar till möten, reaktioner och förändring i "vanligt folks" liv. Vi kan tydligt se att de grupper vi träffat inte handlar i profityfte, utan gör det för att stärka konstens roll i samhället.

Man talar mycket om kultur, identitet, empati och demokrati, utan att blanda in politik i resonemangen. Vi ser att de vill särskilja de olika områdena åt, kanske för att dom i första hand ser sig som konstnärer inte politiker. Vi upplever att tala om politik och kultur i samma andetag, är för dem laddat.

Gemensamt för de grupper vi talat med är att det finns en vilja att behålla gatukulturen fri från politisk färg och konstnärlig styrning uppifrån.

Vi har inte fått svar på alla våra frågor och nya frågor har istället uppkommit. Att intervjua kräver att man är fokuserad och envis i sitt sökande efter svar. Det är också lätt att lägga svaren i munnen på intervjuoffret. Vi önskar vi hade fått lära oss intervjuteknik inför Lia-perioderna.

Vi har funnit en massa kunskap under Lia 1. Den tydligaste lärdomen vi kommer att bära med oss är om projektarbete i grupp. Mer om att genomdriva ett projekt än att göra en kvasivetenskaplig undersökning. Att möta människor och skapa kontakt på okänd mark.

English summary

Street-art in Marseille

We have as a group a common interest in the cultural expressions performed in the street. To investigate that, we chose to go to Marseille because the city is famous for its tradition of streetculture events.

Our main question was: "Why the street", with subquestions like:

What role does the streetculture have in a modern society?

Could there be an urge to reclaim the street and in that case, why?

Have the street as a forum any importance for democracy?

Is culture in the public space a presumption for human wellbeing and possibility to grow intellectually?

We met and interviewed four different cultural groups that in different ways are connected to the street. The groups are Massilia Sound System, Begat Theatre Compagnie, Cabaret Circassien Gosh and Lieux Publics.

When the street is used as a stage, culture is involved in people's everyday life, there is a possibility to create a dialog between the artists and the audience. This could be a way to meet, react and make change in the society. The groups we have met talked a lot about culture, identity, empathy and democracy, without involving politics. The artists see themselves not as politicians. They speak for the art itself. There is a common wish amongst the groups to keep streetculture free from political colour and the institutional way to create.

But the most important lesson we learnt is about making and working with a project like this. To meet people and make contacts on foreign ground.

Våra adresser:

Hemsida: www.kulturverkstan.net/marseille

Morgan Erkhagen morgan.erkhagen@kulturverkstan.net
Mårten Malje marten.malje@kulturverkstan.net
Sara Vogel-Rödin sara.vogel-rodin@kulturverkstan.net
Lisa Zetterberg lisa.zetterberg@kulturverkstan.net

Marseille kontakter:

Begat Theater Compagnie
288 bis Boulevard Voltaire
13821 La Penne sur Huveaune - France
Tel. 00 33 (0) 4 91 35 84 54
Web site : www.begat.org
E mail : contact@begat.org

Karin Holmström
Philippe Laliard

Lieux publics-
Centre National de Creation des Artes de la Rue
16, Rue Condorcet
13016 Marseille (Saint - Andre)
Tel. 00 33 (0)4 91 03 81 28
Web site : www.lieuxpublics.com
E mail : centre.national@lieuxpublics.com

Infoansv. Christine Malard
E mail: c.malard@lieuxpublics.com

Cabaret Circassien Gosh
Hangar Des Mines
30140 St Sébastien d'Aigrefeuille
Tel. 00 33 (0)4 66 61 71 18
E mail : HDM.GOSH.CP@wanadoo.fr

Massilia Sound System
Web site : www.massilia-soundsystem.com
E mail : caromars@aol.com

Manager Caroline Bonheur

Centre Culturel Suedoise
Paris
Tel. 0033 (0)1 44 78 80 20
E mail : c.c.s@wanadoo.fr

Marie Kraft

Kulturverkstan
Nätverkstan kultur i väst
Box 311 20
40032 Göteborg
Tel. 031-7439925
E mail. www.kulturverkstan.net